

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Socionomprogrammet

En kvalitativ innehållsanalys av hur ensamkommande barn framställs i svenska nyhetsmedier

**A qualitative content analysis of how unaccompanied children are
portrayed in Swedish news media**

Författare: Walaa Jbarah

Handledare: Magdalena Kania Lundholm

Bedömande lärare: Zlatana Knezevic

Examinator: Thomas Strandberg Ämne:

Socialt arbete

Kurskod: GSA2AF

Poäng: 15 hp

Examinationsdatum: 2022-03-25

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Förord

Ett stort tack till alla som har bidragit till att förbättra detta arbete, framförallt Karin Gerdén som har stöttat språket under hela skrivandets gång. Ett tack riktas även till handledaren Magdalena Kania Lundholm för hennes engagemang under arbetets gång.

Falun april 2022

Walaa Jbarah

Sammanfattning

Denna studie syftar till att undersöka hur ensamkommande barn framställs i svenska nyhetsmedier genom att studera 28 nyhetsartiklar från Aftonbladet och Dagens Nyheter under oktober-december 2015 och 2017. Den metod som används i denna studie är innehållsanalys. En jämförelse mellan åren och valda nyhetstidningar görs för att konstatera om det finns någon skillnad i framställningarna av ensamkommande barn. Resultaten visar att ensamkommande barn framställs i svenska nyhetsartiklar som sårbara, en belastning och en utmaning. Jämförelsen mellan perioderna visar att man 2015 fokuserade på det stora antalet ensamkommande barn och de svårigheter som uppstod kring mottagandet: 2017 lades mer tonvikt på diskussionen kring begränsningar i flyktingmottagandet.

Nyckelord: Ensamkommande barn, media, nyheter, Sverige, framställning.

Abstract

The aim of this study has been to investigate how unaccompanied immigrant minors are depicted in Swedish news media by studying 28 news articles in Swedish daily newspapers Aftonbladet and Dagens Nyheter from October through December 2015 and from October through December 2017. The method used in this study is content analysis. A comparison between the two selected years as well as between the two selected newspapers has been done in order to find out whether there are any differences in the way unaccompanied immigrant minors are depicted. The results show that unaccompanied immigrant minors are depicted as vulnerable, a burden and a challenge, in Swedish news articles. The comparison between the two periods shows that during 2015, focus was on the large number of unaccompanied minors and the difficulties surrounding the receipt of them. During 2017, there was more focus on discussions regarding restrictions around receipt of refugees.

Key words: Unaccompanied children, media, news, Sweden, image, coverage.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	9
1.1 Bakgrund	9
1.2 Problemformulering.....	10
1.3 Syfte.....	12
1.4 Frågeställningar.....	12
1.5 Begreppsdefinition.....	12
1.5.1 Ensamkommande barn	12
1.5.2 Nyhetsartikel	13
1.5.3 Gestaltning	13
1.6 Disposition	13
1.7 Avgränsning	13
2. Tidigare forskning.....	14
2.1 Framställning av flyktingar i media	14
2.2 Framställning av flyktingar i form av ”vi” och ”dem”.....	15
2.3 Framställning av flyktingbarn.....	16
2.4 Sammanfattning	17
3. Teori.....	17
3.1 Gestaltningsteori.....	17
3.2 Stigmatteori.....	19

3.3 Sammanfattning	20
4. Metod.....	20
4.1 Studiedesign.....	20
4.2 Urval.....	21
4.3 Datainsamlingsmetod.....	23
4.3.2 Sökning av material	23
4.4 Dataanalys.....	24
4.5 Tillvägagångssätt	25
4.6 Validitet och reliabilitet.....	25
4.7 Kritisk reflektion.....	26
4.8 Etiska övervägande.....	27
5. Resultat	28
5.1 Ensamkommande barn som belastning och utmaning.....	28
5.1.1 Antalet ensamkommande barn	28
5.1.2 Brist på ansvarsfördelning mellan kommuner.....	29
5.1.3 Resursbrist.....	29
5.2 Ensamkommande barn som sårbara och utsatta	30
5.2.1 Psykisk ohälsa, missbruk och misstro mot personalen	30
5.2.2 Livet på gatan: prostitution och kriminalitet.....	31
5.2.3 Diskriminering och rasism	32

5.4 Skillnader i framställning av ensamkommande barn i Aftonbladet och Dagens Nyheter.....	33
5.4.1 Sammanfattning	34
5.5 Framställningen av ensamkommande barn år 2015 respektive 2017.....	35
5.5.1 Sammanfattning	36
6. Diskussion.....	37
6.1 Studiens styrkor och svagheter.....	39
7. Slutsatser	40
7.1 Framtida forskning.....	40
8. Referenser.....	41

1. Inledning

Den 2 september 2015 spreds bilden på den treåriga drunknade syriske flyktingpojken, Alan Kurdi. Pojken försökte fly med sin familj från kriget i Syrien till Turkiet. Han hittades död på den turkiska stranden (Höjer, 2018). Pojken blev en symbol för alla barn som är på flykt. Bilden av Alan Kurdi fick mycket uppmärksamhet i massmedia i hela världen. Svenska medier hade under den här tiden handlat mycket om det stora antalet flyktingar som kom till Sverige och andra europeiska länder. Ghersetti och Odén (2018) visar i rapporten *Flyktingkrisen 2015: Mediernas bevakning och allmänhetens åsikter* att svenska medias rapportering under hösten 2015 var omfattande vad gäller frågor som rör flyktingar, bland annat storleken på flyktinginvandringen och dess effekter på samhället samt flyktingarnas situation.

En del av flyktinggruppen är ensamkommande barn, en grupp som också får eget utrymme i svensk media. Media har olika sätt att beskriva verkligheten, beroende på vad som är intressant. Sättet media väljer att presentera en viss samhällsgrupp på spelar stor roll för hur allmänheten uppfattar denna grupp. Media är inte helt neutralt eller oberoende (Gómez-Quintero, Aguerri & Gimeno-Monterde, 2021). Det kan finnas ett politiskt intresse bakom det som media väljer att belysa. Detta sker genom upprepning av samma mönster vid rapportering om en händelse eller en grupp (Strömbäck, 2004). Ett exempel på detta är att rapportering kring kriminella flyktingar tar större plats än den kring andra flyktingar (Strömbäck, Andersson och Nedlund (2017). Nohrstedt och Camauër betonar medias roll vid påverkan på människors uppfattningar om vad som är önskvärt och mindre önskvärt, normalt och onormalt (SOU:2006:21). Medias sätt att beskriva ensamkommande flyktingbarn har betydelse för den allmänna opinionen och påverkar därmed även politiker och deras beslut, vilket i slutändan också får betydelse för de sociala institutionernas arbete och beslut.

1.1 Bakgrund

Ensamkommande barn måste tas emot enligt 1 b § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Det är kommunens skyldighet att ta emot dessa asylsökande ensamkommande barn som kommer till Sverige och erbjuda dem ett tryggt boende och det stöd som de behöver i övrigt (Socialstyrelsen, 2020). Med ensamkommande barn menas enligt samma lag (1994:137) barn som är minderåriga och som kommer och söker asyl i

det mottagande landet utan sällskap av en förälder eller annan vuxen person. Handläggning inom socialtjänsten av ärenden som gäller ensamkommande barn sker enligt samma princip som gäller för alla andra barn, men eftersom ensamkommande barn söker asyl och migrationsverket har som uppgift att behandla asylärenden gör det att dessa barn befinner sig i en annorlunda situation.

Enligt Statistiska Centralbyrån (SCB, 2016) var 163 000 det antal personer som sökte asyl i Sverige under 2015, vilket var dubbelt så många som under 2014. Under 2015 kom 70 384 asylsökande barn under 18 år till Sverige och hälften av dessa var ensamkommande. Majoriteten av dessa ensamkommande barn var pojkar (92 %) och två tredjedelar var från Afghanistan. Det stora antalet ensamkommande flyktingbarn som kom till Sverige under 2015 är en utgångspunkt för denna studie för att undersöka om rapportering kring ensamkommande barn i svenska tidningar har förändrats till att bli mer positiv eller negativ från 2015 till 2017. År 2017 är intressant att jämföra med, på grund av hur debatten om ensamkommande flyktingbarn såg ut under detta år. Man ifrågasatte både om de åldrar flyktingbarnen uppgav överensstämde med verkligheten liksom deras skäl för asylansökan. I mars 2017 började man använda magnetkameror för att bedöma asylsökandes ålder. Vid en magnetkameraundersökning (MR) används ett magnetfält och radiovågor för att avbilda alla organ i kroppen (Ersta sjukhus, u.å.). De organ som oftast undersöks i en magnetkameraundersökning är bland annat hjärnan, ryggen och de stora lederna. Mag-tarmkanalen, bäckenet, olika blodkärl, hjärtat och bröstet (1177 Vårdguiden, 2021). Organisationen FARR (Flyktinggruppernas riksråd) krävde då att dessa åldersbedömningar skulle stoppas eftersom metoden av många läkare inte ansågs vara tillräckligt exakt (Dagens ETC, 2019). En studie från Blekinge Tekniska Högskola och Karolinska Institutet som fick studien som uppdrag från Socialstyrelsen visar att magnetkameraundersökning är användbar vid åldersbedömning av pojkar, men inte lika användbar vid åldersbedömning av flickor, då den har visat sig ge osäkra resultat. Studien visar också att det blir svårare att bedöma huruvida en person är ett barn eller en vuxen när personen i fråga närmar sig 18-årsgränsen (Socialstyrelsen, 2018).

1. 2 Problemformulering

Backlund, Eriksson, Greiff och Åkerlund (2014) skriver i sin rapport *Socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och ungdomar* att fastän Sverige är ett av de av europeiska

länder som tagit emot flest ensamkommande barn, är ämnet ändå relativt obeforskat i den svenska kunskapsöversikten.

Valet av ämnet ensamkommande barn och framställningen av dem i svenska nyhetsartiklar grundar sig i att media utgör en maktfaktor i dagens samhälle. Tidigare forskning visar på mediernas makt (Cengiz & Karlsson, 2021), då de formulerar rapporter till allmänheten om en viss grupp och om de gör det på ett sådant sätt som kan påverka medborgarnas inställning, i detta fall gentemot personer med invandrabakgrund. Enligt en rapport från utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (SOU:2006:21) utgör media i Sverige en tredje centralmakt, som endast kontrollerar den politiska makten och inte sig själv i form av granskning av sin roll i skapandet av samhällets etniska orättvisor. Om media förknippar kriminalitet med etnicitet skapas negativa uppfattningar hos allmänheten. Detta kan i sin tur påverka de politiska valen och därmed också politikernas styrning av socialtjänstens arbete med vuxna flyktingar och ensamkommande barn (SOU:2006:21).

Studien omfattar nyhetsartiklar från Aftonbladet och Dagens Nyheter under oktober–december 2015 och oktober–december 2017. Anledningen till valet av Aftonbladet och Dagens Nyheter är att de är två av de mest lästa tidningarna i Sverige. Nästan fyra miljoner personer läser Aftonbladet varje dag (Aftonbladet, 2021). Dagens Nyheter har totalt 350 000 prenumeranter vad gäller papperstidningar och 200 000 helt digitala prenumeranter (Caspar Opitz, 2020).

Studien kan vara viktig för socialt arbete då den kan ge en djupare förståelse för ensamkommande barn och deras utsatthet som minoritetsgrupp i samhället. Genom att undersöka hur media framställer denna grupp belyser studien även medias roll som opinionsbildare genom att påverka allmänhetens uppfattning av denna grupp och dess behov. Eftersom media även ger plats för enskilda personers egna berättelser i sin rapportering om ensamkommande barn bidrar det till att individuella röster får höras. Det är tänkbart att de enskilda berättelserna kan ge större genomslag i media eftersom det självupplevda påverkar människors attityder i högre grad än skildringar utifrån. Kommunpolitiker är inte okänsliga för vad som skrivs och sägs i media och därmed kan media påverka deras inställning till socialt arbete med ensamkommande barn.

Media kan ha en dubbel roll. Dels kan media genom sin rapportering skapa empati eller antipati för de ensamkommande barnen, dels kan man informera om invandringens omfattning och de åtgärder som vidtas kopplat till invandring. Om media väljer att lägga

fokus på flyktingar i samband med kriminella handlingar kan media påverka allmänhetens inställning negativt om folk börjar se även ensamkommande barn och tonåringar som presumtivt kriminella. Detta kan ses som en form av strukturell diskriminering (SOU 2006:21).

Inom socialt arbete är det viktigt att socialarbetarnas värderingar då det gäller ensamkommande inte påverkas av allt media förmedlar, då gruppen ensamkommande ofta är aktuell för insatser inom socialtjänsten. Även om man som socialarbetare försöker förhålla sig neutral är det troligt att även socialarbetare påverkas av vad media rapporterar. Därför är det väsentligt att studera på vilket sätt ensamkommande barn framställs i media eftersom de attityder yrkespersoner har gentemot sina klienter spelar en betydande roll i arbetet. En sådan granskning kan därmed bidra till en ökad medvetenhet om vilken typ av värdeomdömen som kan påverka yrkespersoners arbete för att förhindra att ensamkommande bedöms utifrån sitt ursprung så att man istället ser till den enskilda individens behov och förmågor.

1.3 Syfte

Mot denna bakgrund är syftet med den här studien att undersöka hur ensamkommande flyktingbarn framställs i svenska nyhetstidningar under oktober-december 2015 och oktober–december 2017.

1.4 Frågeställningar

- Hur gestaltas ensamkommande barn i svenska nyhetsartiklar?
- I vilka sammanhang förekommer ensamkommande barn i svenska nyhetsartiklar?
- Hur skiljer sig framställningen av ensamkommande barn åt i svenska nyhetsartiklar under 2015 jämfört med 2017?

1.5 Begreppsdefinition

I denna del presenteras de centrala begrepp som används i denna studie.

1.5.1 Ensamkommande barn

Enligt Socialstyrelsen (2020) innebär begreppet *ensamkommande barn* flyktingbarn under 18 som har kommit till Sverige utan föräldrar eller vårdnadshavare. Benämningen omfattar

både barn som är i asylprocess och barn som har fått uppehållstillstånd i Sverige (Socialstyrelsen, 2020).

1.5.2 Nyhetsartikel

Enligt Skolverket (2014) är en nyhetsartikel en informerande text där en journalist på ett objektivt och sakligt sätt förmedlar information och beskriver verkligheten. Nyhetsartiklar kan finnas tillgängliga i både tryckt pappersformat och digitalt på webben. Eftersom denna studie undersöker hur ensamkommande barn framställs i objektiva artiklar, används nyhetsartiklar till skillnad från andra typer av texter så som debattartiklar, ledare eller krönikor, där skribentens personliga åsikter förs fram.

1.5.3 Gestaltning

Begreppet *gestaltning* i denna studie är detsamma som framställning. I studien används begreppet i relation till ”hur ensamkommande flyktingbarn gestaltas”. Med detta menas hur nyhetsmedia framställer dessa barn, exempelvis att de beskrivs som hjälpsökande, självständiga, en belastning och så vidare.

1. 6 Disposition

Denna studie består av sex (6) avsnitt. Det första avsnittet består av följande: inledning, problemformulering, bakgrund, syfte och frågeställningar, begreppsdefinition och avgränsning. I det andra avsnittet presenteras den tidigare forskningen som rör studiens område. I det tredje avsnittet beskrivs de teorier som denna studie utgår från. I det fjärde avsnittet redovisas metoden för datainsamlingen, urval, dataanalys, tillvägagångssätt, kritisk reflektion samt etiska överväganden. Det femte avsnittet handlar om resultaten som denna studie har kommit fram till. I det sjätte avsnittet diskuteras studiens resultat med utgångspunkt i teori och tidigare forskning. Där lyfts även studiens styrkor och svagheter och framtida forskningsmöjligheter fram. Slutligen presenteras referenslistan och samtliga bilagor.

1.7 Avgränsning

Denna studie använder sig av nyhetsartiklar där ensamkommande flyktingbarn förekommer. Att endast nyhetsartiklar väljs ut och inte andra typer av artiklar såsom debattartiklar eller krönikor grundar sig i att de senare för med sig risken att studien rör sig i en specifik riktning beroende på vilka författare som ligger bakom de olika

debattartiklarna och krönikorna, där tanken är att författarens egna åsikter ska föras fram. En annan avgränsning för studien är att endast digitala versioner av nyhetsartiklar har valts ut, eftersom sådana är mer tillgängliga för allmänheten med tanke på den ökade digitaliseringen i dagens samhälle (Internetstiftelsen, 2021).

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt ges en översikt över forskningen kring flyktingar i allmänhet och ensamkommande flyktingbarn i synnerhet och hur media rapporterar om dem. Vid sökning efter tidigare forskning hittades väldigt lite forskning vad gäller framställning av ensamkommande barn i media, och de flesta studier behandlar ensamkommande barns hälsa och utsatthet. Det fanns få internationella studier som behandlar framställning av ensamkommande barn i media. Därför valdes de forskningsarbeten som ligger närmast studiens ämne -framställning av ensamkommande barn i nyhetsmedier - då de anses vara relevanta för denna studie eftersom de rör ämnet media nyheter, flyktingar, flyktingbarn migration samt har liknande inriktning och använder samma metodologiska tillvägagångssätt som denna studie.

Artiklarna innefattar både kvalitativa och kvantitativa studier och belyser medias roll vad gäller bland annat framställningen av ensamkommande barn och unga, flyktingar och barnflyktingar, påverkan på allmänhetens uppfattning om de personer som tillhör denna grupp, bevakning av immigranter samt uppdelning i form av ”vi” och ”dem”. Därför anses dessa forskningsstudier vara relevanta för denna studie.

2.1 Framställning av flyktingar i media

En dansk studie av Cengiz och Karlsson (2021) betonar medias påverkan på allmänhetens uppfattning samt skapandet av fördomar och stereotyper om invandrare. Studien syftar till att undersöka hur gruppen invandrare representeras i danska medier med hjälp av innehållsanalys. Reportage i media påverkar allmänhetens uppfattningar om invandrare och kan spela en roll för allmänhetens sätt att förhålla sig till dem, uppkomsten av fördomar och utbredningen av negativa stereotyper. Cengiz och Karlsson (2021) visar att danska mediers beskrivningar av invandrare i allmänhet var negativa. De framställdes som ett ekonomiskt, kulturellt och säkerhetsmässigt hot mot landet. De mest framträdande invandrargrupperna var muslimer och människor med tillfälliga uppehållstillstånd. Integration, xenofobi och rasdiskriminering var de ämnen som oftast behandlades i media.

Materialet visade att danskarna lägger stor vikt vid ”danskheten” vilken av tidningarna beskrivs som en barriär mot integration och acceptans för immigration i Danmark.

Strömbäck, Andersson och Nedlund (2017) visar i sin rapport *Invandring i medierna – hur rapporterar svenska tidningar?* att negativa gestaltningar av invandring och dess påverkan på Sverige är mer vanligt förekommande jämfört med positiva gestaltningar. De mest vanliga gestaltningarna som invandrare förknippas med är bland annat försvagad social sammanhållning, kriminalitet och försvagad ekonomi.

Strömbäck et al. (2017) menar också att det finns positiva gestaltningar i svenska nyhetstidningar även om negativa framställningar är vanligare än positiva. De positiva gestaltningarna består i att det framhålls att invandring bidrar med kompetensförsörjning på arbetsmarknaden.

2.2 Framställning av flyktingar i form av ”vi” och ”de”

Enligt Strömbäck et al. (2017) visar forskningen att det finns en del återkommande mönster i svenska mediers rapportering om invandrare, flyktingar och integration. Ett exempel på dessa mönster är att nyheterna fokuserar mer på flyktinginvandring än på andra typer av invandring. Ett problem är enligt författarna att personer som söker asyl beskrivs som en anonym massa och ett samhällsproblem. Författarna menar också att dessa rapporteringar relativt ofta utgår från ett myndighetsperspektiv, där tonvikten ligger på de svårigheter som myndigheterna upplever kring att ta emot asylsökande.

Ett annat mönster är enligt Strömbäck et al. (2017) att personer med utländsk bakgrund sällan får uttala sig, och när de väl får göra det handlar det ofta om frågor som rör flyktingar och invandring. Författarna skriver att forskningen visar att det är vanligt att svenskar och invandrare betraktas som två helt olika kategorier, där invandrare presenteras på ett stereotypt sätt som främlingar i form av ”de andra” i förhållande till ett ”vi”.

I likhet med Strömbäck et al. (2017) skriver Hoewe (2018) i sin studie, som handlar om amerikanska tidningars nyhetsförmedling om de individer som drabbas av krisen i Syrien, Afghanistan och Irak, att vilket ord man väljer för att beskriva individer från dessa länder har visat sig ha stor betydelse, Retoriken har skapat förvirring i debatten i USA när det gäller personer som inte är födda i USA. I studien vill man undersöka om media använder begreppen ”flyktingar” och ”immigranter” på samma sätt, vilket skulle kunna göra att allmänheten inte uppfattar skillnaden mellan dessa begrepp.

Dragojevic, Sink och Mastro (2016) presenterar i sin studie en litteraturöversikt vad

gäller artiklar om immigration till USA i nyhetstidningar från Arizona, Kalifornien, New Mexico och Texas under ett år med avseende på språklig partiskhet i förhållande olika befolkningsgrupper, där en grupp kallas ”innanförgruppen”, d.v.s. amerikanska medborgare och en annan för ”utanförgruppen”, d.v.s. papperslösa immigranter. Studien visar att de negativa yttrandena var fler än de positiva och den negativa partiskheten var mer uttalad när det gällde utanförgruppen än innanförgruppen i samtliga stater, utom Kalifornien. Positiva påståenden om innanförgruppen och negativa påståenden om utanförgruppen befanns innehålla mer teoretiserande språk än negativa påståenden om utanförgruppen och positiva sådana om utanförgruppen.

Denna sammanblandning är viktig att beakta då den inte bara har att göra med allmänhetens attityder utan även med den journalistiska integriteten och exaktheten. Social identitetsteori beskriver hur individen skapar och upprätthåller sin tillhörighet i särskilda ”innanförgrupper” och därmed undviker oönskade ”utanförgrupper”. Därmed stärker man sin egen identitet genom att förknippa sig med något positivt, vilket sker på bekostnad av ”utanförgruppen”, som man ser negativt på och även behandlar på ett negativt sätt (Hoewe, 2018).

2.3 Framställning av flyktingbarn

I en studie om hur turkiska nyhetstidningar framställer syriska flyktingbarn av Akgul Gök och Gökçearsan (2017) visar det sig att de problem som dessa barn har är följande: ekonomiska, barnarbete under osäkra arbetsförhållanden och barnens sårbarhet för övergrepp.

En annan studie som handlar om på spanska tidningars nyhetsförmedling, med fokus på begreppet ”MENA” (en spansk förkortning för ensamkommande barn), visar att högerorienterade medier oftare använder förkortningen ”MENA” om ensamkommande barn och att denna förkortning oftare förknippas med negativa föreställningar. Vänsterorienterade medier använder orden ”ensamkommande barn” i större utsträckning (Gómez-Quintero et al., 2021). Den turkiska studien av Akgul Gök och Gökçearsan (2017) visar att det även förekommer positiva rapporteringar om flyktingbarn och deras familjer i de tre största turkiska nyhetstidningarna. De positiva framställningar som lyfts fram i studien är bland annat flyktingbarn som är framgångsrika i studier, uppmuntrande evenemang, stödande aktiviteter och utbildningsstöd.

Wernesjö (2020) undersöker i sin studie berättelser där minderåriga ensamkommande

ungdomar i åldern 16-21 år fått beskriva sig själva. Studien visar att dessa ungdomar kämpade med de otydliga föreställningarna kring vilka flyktingar som ansågs hjälpbehövande respektive inte hjälpbehövande före händelserna 2015. I sina berättelser beskriver de sig själva som ansvarsfulla ungdomar som arbetade hårt för att utbilda sig. Deras berättelser visar hur beskrivningar av uthållighet och handlingskraft motverkar föreställningar om ensamkommande barn som hot eller offer.

2.4 Sammanfattning

Tidigare forskning lyfter fram medias roll i att skapa distans mellan olika samhällsgrupper genom att sprida stereotypa bilder om ”de andra”. Den visar också hur media i andra länder beskriver flyktingar och flyktingbarn samt lyfter fram ensamkommande ungas perspektiv genom att de får beskriva sig själva. Det visar även att flyktingar oftare framställs på ett mer negativt än positivt sätt till exempel som ett hot mot landets ekonomi, kulturell och säkerhet. Man beskriver också dem i form av ”innanförgruppen” och ”utanförgruppen” samt ”vi” och ”de”, vilket skapar distans mellan dessa grupper. Sådana beskrivningar sprids ofta genom stereotypa bilder av ”de andra”.

3. Studiens centrala teorier

I detta avsnitt presenteras det teoretiska perspektiv/den tolkningsram som används i denna studie för att förstå hur ensamkommande flyktingbarn framställs i svenska nyhetsartiklar.

3.1. Gestaltningsteori

Gestaltningsteorin härstammar från det engelska begreppet ”framing”, som betyder inramning, tolkning eller gestaltning. Begreppet kommer ursprungligen från den kanadensisk-amerikanske sociologen Erving Goffman. Gestaltningsteorin lägger fokus på mediernas makt och hur den kan påverka uppfattningen om verkligheten, då medieinnehåll utformas i förhållande till de värderingar media har (Strömbäck, 2004).

Strömbäck (2004) skriver att gestaltningsteorin baseras på två observationer, vilket kan tolkas så här: Medias beskrivning av en händelse återger inte den fullständiga verkligheten. Den information som är viktig för allmänhetens bild av verkligheten kommer från nyheternas bild, som är en konstruktion av verkligheten. Begreppet gestaltning innebär enligt Strömbäck (2004) att man väljer ut de faktorer som ingår i ens egen uppfattning om verkligheten och uppmärksammar dessa skriftligt på ett sätt där man

försöker problematisera, hitta bakomliggande faktorer, moraliska värderingar och/eller hitta lösningen på problemet.

Genom att media uppmärksammar vissa aspekter mer än andra kan nyheterna påverka allmänhetens tankar kring vissa politiska händelser och så småningom leda till ökning eller minskning av förutsebara slutsatser hos allmänheten. Gestaltningforsknin betonar att nyhetsmedier, genom att framhäva vissa aspekter av ett problem snarare än andra, kan få människor att tänka på helt olika sätt när de funderar över frågor och bildar sig åsikter om dem (Strömbäck, 2004). Inom gestaltningsteorin är man intresserad av *vad* media förmedlar. Gestaltningforsknin betonar medias effekt på människors åsikter kring vissa fenomen genom att lyfta fram vissa faktorer av ett problem i stället för andra (Strömbäck, 2004). Strömbäck (2004) lyfter fram ett exempel på gestaltningens makt, där man undersökte svenskarnas inställning till USA:s attacker i Afghanistan hösten 2001 i Expressen och Dagens Nyheter. Expressen hävdade att 47 procent av svenskarna var emot en amerikansk vedergällning mot Afghanistan medan Dagens Nyheter hävdade att 69 procent av svenskarna var för. I båda fallen baserades artiklarna på opinionsfrågor och svenskarna ändrade uppfattning på mycket kort tid (Strömbäck, 2004). Granskningen visade att frågorna hade gestaltats på olika sätt. Frågeformuleringen spelade en betydande roll för svaren. Genom hur man formulerade frågorna kunde man påverka människors åsikter. Strömbäck (2004) skriver: ”som man frågar får man svar” (s. 44).

Valet av gestaltningsteorin grundar sig i att den enligt Strömbäck (2009) är en av de mest centrala teorierna som belyser medias effekt på allmänhetens uppfattning om verkligheten. Gestaltningsteorin anses vara relevant för denna studie eftersom den ur ett sociologiskt perspektiv förklarar hur människor förstår, tolkar och skapar mening utifrån sina erfarenheter, som är direkt eller indirekt upplevda. Gestaltningsteorin anses även vara mer relevant för denna studie än andra teorier, exempelvis dagordningsteori, eftersom syftet med denna studie är att studera *hur* nyhetsartiklar framställer ensamkommande flyktingbarn och inte huruvida flyktingfrågor lyfts fram i nyheterna.

Genom gestaltningsteori kan medieinnehållet studeras. Det går även att studera medias makt över människors uppfattningar av verkligheten i olika sammanhang. I denna studie ligger fokus på att studera hur svenska nyhetstidningar (Aftonbladet och Dagens Nyheter) gestaltar ensamkommande flyktingbarn i Sverige. Gestaltningprocesser är oundvikliga då man alltid letar efter meningsskapande: att kommunicera är att samtidigt

gestalta. Enligt detta sociologiska perspektiv äger också gestaltningar rum vid kommunikation (Strömbäck, 2009).

3.2 Stigmatteori

Begreppet *stigma* härstammar från grekerna, som använde det för att påvisa något ovanligt eller nedsättande i en persons moraliska status. I dag används begreppet på ett sätt som liknar den ursprungliga, men det används inte för att visa på att personen är avvikande utan snarare som ett kännetecken på själva olyckan som personen i fråga drabbats av (Goffman, 2011). Stigmatiseringen är en process där individer kategoriseras, stereotypiseras, utestängs från en social gemenskap och diskrimineras på grundval av en egenskap som är djupt misskrediterande. Vad som är normalt och icke normalt bestäms av det sociala sammanhang individen lever i, där personer indelas i olika kategorier beroende på hur de förhåller sig till de normer som råder i deras sociala miljöer (Goffman, 2011). Man blir stigmatiserad om man avviker på ett icke önskvärt sätt från andras förväntningar, vilket gör att man socialt exkluderas och diskrimineras på grund av sitt stigma. Detta leder till i sin tur till skam och dålig självbild hos individen i fråga. Stigmatiseringen sker genom att majoriteten bestämmer individens virtuella sociala identitet utifrån stigmat. Därför vänder sig den stigmatiserade till dem som också bär på stigma – ”de egna”, för att undvika skamkänsla (Goffman, 2011).

Enligt Goffman (2011) finns tre olika typer av stigma:

1. Kroppsliga missbildningar av skilda slag (fysiska).
2. ”Olika fläckar på den personliga karaktären” (psykiska), som betraktas som viljesvaghet eller onaturliga lidelser och som tar sig uttryck i alkoholproblematik, självmordsförsök, homosexualitet och arbetslöshet (Goffman, 2011, s. 12).
3. Tribala stigma som ras, religion och nation. Goffman menar att detta stigma överförs mellan generationerna.

Stigmatiseringen hänger ihop med diskriminering och exkludering. Goffman (2011) skriver om hur individen/främlingen kategoriseras på grund av de egenskaper hen har, jämfört med de i samhället förväntade egenskaperna.

Studien vidareutvecklar Goffmans resonemang avseende ras-, religions- och nationsrelaterade stigma med hjälp av intersektionell och postkolonial teoretisering om konstruktionen och upprätthållandet av ett ”vi” och ”de”. Mattsson (2021) menar att vi

definierar oss själva i relation till andra, där likheter och olikheter definieras och jämförs, till exempel svart-vit, man-kvinna och så vidare. Denna uppdelning skapar en känsla av ett ”jag” och ett ”vi”. Det essentialistiska synsättet betonar de olikheter som finns mellan olika grupper av människor och anser att etnicitet är oföränderligt och innebär en statisk identitet och grupptillhörighet. Detta perspektiv leder enligt många forskare till kulturell rasialisering och rasifiering vilket i sin tur leder till hierarkisering av människor (Mattsson, 2021).

Goffmans teori gör det möjligt att studera effekten av framställningen av en utsatt grupp som till exempel ensamkommande flyktingbarn. Eftersom ensamkommande flyktingbarn är i behov av hjälp kan de betraktas som avvikare i samhället i det mottagande landet. Dessutom kan de drabbas av tribala stigma i framställningen till exempel på grund av hudfärg, klädsel, etnicitet och religion eller att man sorteras bort på grund av namn. I framställningen av dem kan dessa faktorer påverka deras *virtuella* sociala identitet som skymmer deras *faktiska* identitet.

3.3 Sammanfattning

Gestaltning- och stigmatologi används som tolkningsram för denna studie. De bidrar till en djupare förståelse för hur en minoritetsgrupp som ensamkommande barn kan gestaltas i svenska medier, samt hur denna gestaltning kan påverka dessa barn i samhället. Viktigt att beakta är att stigma- och gestaltningsteori skiljer sig åt innehållsmässigt eftersom de behandlar ämnet från olika håll. I detta fall genom tribala stigma som kan bero på att ensamkommande barn ser annorlunda ut än majoriteten. Gestaltningsteori förklarar hur media kan orsaka att en grupp bär på ett stigma genom att framställa den som avvikande.

4. Metod

I följande avsnitt beskrivs de metoder och tillvägagångssätt som används i denna studie.

4.1 Studiens design

Studien utgår från en kvalitativ metod i form av innehållsanalys för att studera svenska nyhetsartiklar. Syftet med denna studie är att få en djupare förståelse vad gäller framställningen av ensamkommande barn i svenska nyhetsartiklar.

Kvalitativa studier lägger tonvikten på ord istället för på siffror vid datainsamling och databearbetning (Bryman, 2018). Enligt Bryman (2018) används inom kvalitativ

forskning ett induktivt angreppssätt i förhållandet mellan teori och forskningsansats, vilket innebär att teorin blir ett resultat av forskningsansatsen, då de data som samlas in utgör ett grundval för den teori som utvecklas. Utgångspunkten för denna studie är att låta innehållet i det insamlade materialet bestämma temana för studien. Kvalitativa studier baseras på ett kunskapsteoretiskt synsätt, vilket innebär att fokus ligger på förståelsen av den sociala verkligheten som deltagarna tolkar i en viss miljö i denna verklighet. Det ontologiska perspektivet utgör också en viktig faktor i de kvalitativa undersökningarna, då det hävdar att verkligheten inte går att begripa, utan den tolkas och konstrueras med hjälp av det sociala samspelet mellan människor (Bryman, 2018).

4.2 Urval

Nyhetsartiklarna har samlats in från två av de mest lästa svenska nyhetstidningarna, Aftonbladet och Dagens Nyheter, under de sista tre månaderna (oktober–december) år 2015 respektive 2017. Valet av dessa datakällor (Aftonbladet och Dagens Nyheter) grundar sig i att dessa två nyhetstidningar har olika politiska inställningar, vilket underlättar jämförelsen av insamlade data. Dessa två nyhetstidningar presenterar sig som ”oberoende socialdemokratisk” (Aftonbladet) respektive ”oberoende liberal” (Dagens Nyheter). Anledningen till att data har samlats in från två olika tidsperioder är att det gör det enklare att jämföra data och titta på hur nyhetsrapporteringen skiljer sig åt mellan dessa två perioder, eftersom antalet flyktingar och ensamkommande flyktingbarn som kom till Sverige och andra europeiska länder var som störst under 2015, särskilt under hösten. Detta är också en anledning till att material har samlats in från de tre sista månaderna av de valda åren. Dessutom var antalet nyhetsartiklar som behandlar ämnet under första halvåret av 2015 mycket få, vilket gjorde att de sorterades bort i syfte att få fram ett användbart material. Den politiska debatten under 2017 är en anledning till att just detta år har valts, då det är intressant att studera om denna har påverkat medias sätt att skriva om ensamkommande barn.

För att begränsa det empiriska materialet ytterligare används följande kriterier:

1. Artiklarna ska vara nyhetsartiklar och inte andra typer av artiklar.
2. Artiklarna ska komma från Aftonbladet och Dagens Nyheter och behandla ämnet ensamkommande barn och unga i Sverige och inte något annat land.
3. Artiklarna ska vara skrivna på svenska.

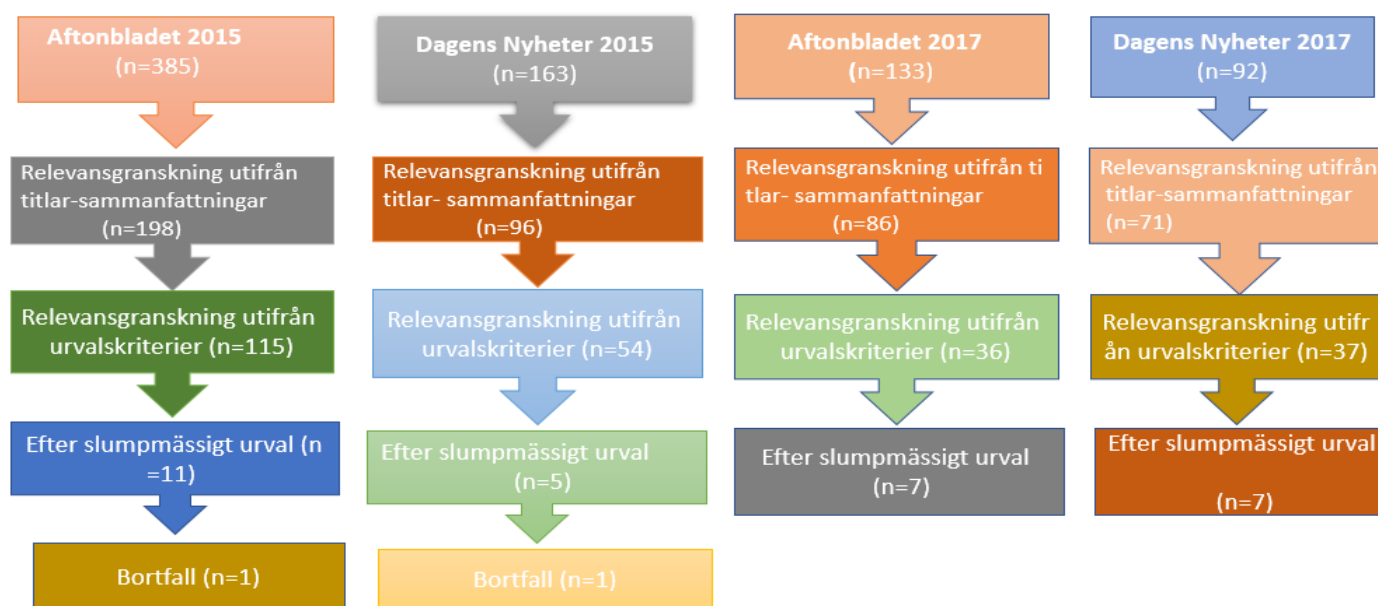
I sökandet efter nyhetsartiklar har högskolans databas (Retriever) för svenska dagstidningar använts. Så neutrala sökord som möjligt har använts för att undvika att samla in artiklar med en viss inriktning. Olika sökord har använts, bland annat ”ensamkommande barn” men detta gav ett begränsat resultat för år 2017, och därför har endast sökordet ”ensamkommande” använts. Genom att använda sökordet ”ensamkommande” finns det risk att man missar artiklar där gruppen i fråga benämns med andra begrepp än ”ensamkommande”. Eftersom benämningen ”ensamkommande” dock är det vanligast förekommande begreppet i debatter och media, och framförallt eftersom det används av myndigheter så som Migrationsverket, har just detta valts som sökord. Sökningen efter nyhetsartiklar sker utifrån ett målstyrt urval som även kallas för en form av icke-sannolikhetsurval enligt Bryman (2018). Metoden innebär att forskaren väljer ut det relevanta materialet för sin studie, vilket i sin tur leder till icke generaliserbara data till skillnad från sannolikhetsurval.

Den första sökningen gjordes utan tillämpning av urvalskriterierna i denna studie, vilket gav ett ganska brett resultat (n=358) från Aftonbladet under tre månader (oktober–december) år 2015 och (n=133) år 2017. Antalet träffar från Dagens Nyheter var (n=163) träffar under oktober–december år 2015 och (n=92) år 2017. Därefter sorterades artiklarna utifrån ovannämnda urvalskriterier för att få fram ett mer relevant och hanterbart material. I sökresultatet förekom exempelvis artiklar som handlar om ensamkommande i USA och Danmark eller krönikor, vilket gjorde att detta material valdes bort. Denna sökning gav följande resultat: från Aftonbladet (n=115) nyhetsartiklar under oktober–december 2015 och (n=36) under samma period år 2017. Från Dagens Nyheter blev urvalet mindre (n=54) under oktober–december år 2015 och (n=37) under oktober–december år 2017 (se figur 1). För att kunna bestämma vilka artiklar som skulle väljas ut användes en lista över de insamlade nyhetsartiklarna från oktober–december år 2015 från Aftonbladet och Dagens Nyheter samt en lista över nyhetsartiklarna från oktober–december år 2017 från Aftonbladet och Dagens Nyheter. Alla nyhetsartiklar lästes översiktligt och de mest relevanta för ämnet valdes ut medan de mindre relevanta sorterades bort. Detta gjordes med alla artiklar från båda källorna och tidsperioderna.

Med hjälp av slumpmässigt urval valdes sedan var tionde relevant artikel från år 2015 och var femte relevant artikel från år 2017 ut. Anledningen till detta ytterligare urval är det stora antalet artiklar år 2015. Enligt Bryman (2018) innebär ett slumpmässigt urval att alla enheter i en publikation har möjlighet att komma med i urvalet. Efter att artiklarna

slumpmässigt valts ut blev det totala antalet nyhetsartiklar (n=28) från de valda nyhetstidningarna år 2015 och 2017 (se figur 1). Vid bearbetning av det empiriska materialet visade sig att en artikel inte handlar direkt om ensamkommande och en annan var en ledarartikel, vilket gjorde att dessa artiklar togs bort (bortfall, n=2).

Figur 1. Urvalsprocessen över de insamlade nyhetsartiklarna från Retriever

4.3 Datainsamlingsmetod

Under denna rubrik beskrivs hur materialet till denna studie har samlats in.

4.3.1 Sökning av material

Det valda materialet i denna studie är som tidigare har nämnts nyhetsartiklar från Aftonbladet och Dagens Nyheter där artiklarna handlar om ensamkommande barn i 25 Sverige under oktober–december år 2015 och oktober–december 2017. Endast nyhetsartiklar är relevanta för studien. Det empiriska materialet är insamlat från Aftonbladet och Dagens Nyheter från år 2015 och 2017 (oktober-december). Sökningen från 2015 gav totalt (n=358) träffar från Aftonbladet och (n=163) från Dagens Nyheter, medan sökningen från 2017 gav (n=133) från Aftonbladet och (n=92) träffar från Dagens Nyheter (se figur 1). Valet av tidpunkter grundar sig i att år 2015 är aktuellt för ämnet ”ensamkommande flyktingbarn”, då antalet ensamkommande flyktingbarn detta år, särskilt

på hösten, var störst. Under 2017 började man använda särskilda metoder så som magnetkameror för att bedöma åldern på dessa ensamkommande barn, eftersom det ifrågasattes om åldersuppgifter stämde eller inte.

4.4 Dataanalys

Innehållet i de samlade nyhetsartiklarna har analyserats med hjälp av innehållsanalys, med fokus på följande frågeställningar:

- Hur gestaltas ensamkommande barn i svenska nyhetsartiklar?
- I vilka sammanhang förekommer ensamkommande barn i svenska nyhetsartiklar?
- Hur skiljer sig framställningen av ensamkommande barn åt i svenska nyhetsartiklar under år 2015 jämfört med år 2017?

Med studiens syfte och ovanstående frågeställningar som utgångspunkt, har innehållet (rubrik, ingress och brödtext) i nyhetsartiklar analyserats, då endast språket (ordval, begrepp) har granskats och kategoriserats genom insamling av exempel från artiklarna och kategorisering i olika teman. Dessa exempel kategoriseras med hjälp av ett kodningsschema, där nedan nämnda frågor ställs till studiens valda material för att kunna konstatera om en förändring har skett mellan de utvalda undersökningsperioderna.

1. Vilka ord och begrepp används vid beskrivning av ensamkommande flyktingbarn i de valda nyhetsartiklarna?
2. Finns det likheter eller skillnader i beskrivning av ensamkommande flyktingbarn mellan Aftonbladet respektive Dagens Nyheter?
3. Vilka likheter och skillnader förekommer i beskrivningen av ensamkommande flyktingbarn mellan 2015 och 2017?
4. I vilken sammanhang förekommer ensamkommande flyktingbarn?

Enligt Boreus och Kohli (2018) används innehållsanalys i samhällsvetenskapliga och humanistiska studier, framförallt inom ämnet medie- och kommunikationsvetenskap. Innehållsanalys är lämpligt vid jämförelse av olika typer av texter från olika tidsperioder eller när man letar efter mönster i större textmängder så som debattartiklar, valmanifest, annonser och romaner. Lundman och Graneheim (2017) skriver också att kvalitativ innehållsanalys är användbar inom olika forskningsområden eftersom den kan användas

för tolkning av olika texter och replikeras i olika nivåer av tolkning. Enligt Bryman (2018) används inte innehållsanalys för att generalisera data utan som ett sätt att studera dem.

4.5 Tillvägagångssätt

Analysprocessen utgick från modellen för innehållsanalys av Lundman och Graneheim (2017). Den inleddes med att de utvalda nyhetsartiklarna genomsöktes med utgångspunkt i studiens syfte. De artiklar som hade valts ut baserat på studiens kriterier behölls och de irrelevanta sorterades bort. På så sätt blev det möjligt att identifiera domäner i texterna kopplat till ett specifikt frågeområde, som i denna studie var *framställningen av ensamkommande flyktingbarn*. Genom att kondensera, alltså förkorta, texterna på ett sådant sätt att den viktiga innebörden bibehölls, och markera de förekommande mönstret i nyhetstexterna, kunde teman och subtema identifieras. Vidare kategoriserades dessa meningsbärande meningar i tema och subtema (se tabell 1). Detta skedde genom att subteman som sågs hänga samman med varandra bands ihop under ett tema. Ett tema är enligt Lundman och Graneheim (2017) ett sätt att binda samman det underliggande innehållet, som kan delas in i underteman. Ett tema brukar ha högre abstraktionsnivå och tolkningsgrad jämfört med ett subtema.

4.6 Validitet och reliabilitet

Bryman (2018) menar att vid bedömningen av kvalitativa studier används andra kriterier än validitet och reliabilitet, det vill säga tillförlitlighet och äkthet. Bryman (2018) lyfter fram fyra kriterier som används för att bedöma tillförlitligheten hos kvalitativa studier: *trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera*.

Bryman (2018) pekar på att den interna validiteten har stor betydelse när det gäller kvalitativa studier. Den interna validiteten motsvaras av *trovärdighet*, vilken enligt Bryman (2018) kan säkerställas genom tydlighet i beskrivningen av forskningen. En tydlig beskrivning av tillvägagångssätt vid datainsamlingen samt av vilken databas, vilka sökord som har använts gör att studien kan upprepas av en annan forskare. Resultatens trovärdighet kan även säkerställas genom att resultaten för studien i fråga jämförs med resultat från liknande studier.

Bryman (2018) skriver att kriteriet *överförbarhet* handlar om huruvida studien går att överföra till en annan miljö. I denna studie beskrivs hur data har samlats in, vilka databaser och sökord som har använts vid sökning efter material samt hur urval och analys av data

har gått till samt vilka analysfrågor som ställts till materialet. På så sätt kan det säkerställas att studien blir överförbar, men eftersom den som ligger bakom studien gör sin egen tolkning av datainnehållet går det inte att säkerställa att alla får samma resultat eller att studien går att tillämpa på andra sammanhang. Resultaten i denna studie kan inte generaliseras till en större population, exempelvis andra nyhetstidningar eller andra minoritetsgrupper i samhället, då urvalet inte är stort (28 nyhetsartiklar) (Bryman, 2018). Det tredje kriterium som Bryman (2018) lyfter fram i samband med bedömning av kvalitativa studier är *pålitlighet*, vilket innebär att forskningsprocessen ska vara tydlig och att forskaren ska förhålla sig kritiskt till forskning och tillvägagångssätt. Genom att det i denna studie redogörs för vilken typ av data som används, att det förekommer exempel från materialet och att det redovisas hur data har kategoriserats och delats in i olika teman, kan studiens pålitlighet säkerställas. I denna studie granskas även arbetet av en handledare under hela skrivandets gång samt av andra studenter vid några tillfällen, vilket säkerställer studiens kvalitet.

Det fjärde kriteriet är *möjlighet att styrka och konfirmera*. Bryman (2018) menar att forskaren ska vara medveten om sina åsikter, vilka kan påverka utförandet av och resultaten av forskningen. Eftersom denna studie är kvalitativ och tolkningen av materialet görs av forskaren själv, är det svårt att undvika subjektivitet, men genom att studien använder fasta frågeställningar för allt material vid databearbetning och genom att forskaren har bekantat sig med materialet innan databearbetningen har påbörjats minskar risken för att åsikterna påverkar studiens resultat.

4.7 Kritisk reflektion

Användning av innehållsanalys har både fördelar och nackdelar. Metoden är relativt flexibel och okomplicerad att tillämpa på olika typer av texter. Innehållsanalys används för olika typer av studier, både kvalitativa och kvantitativa (Bryman, 2018). Risken med innehållsanalys är om man inte är bekant med ämnet man studerar överhuvudtaget. För att kunna analysera och tolka data är det en fördel att forskaren har kunskap inom forskningsområde. Ett annat problem är att ämnet för den här studien berör media och medias makt, vilket inte kan kopplas direkt till socialt arbete. Det kan även finnas risk att man blir subjektiv och hamnar i en viss riktning vid tolkning av data, då man berörs av ämnet, men genom att till exempel använda sig av slumpmässigt urval och ställa fasta frågor till materialet kan risken minskas. Däremot strävar man i kvalitativa studier inte

efter objektivitet på samma sätt som i kvantitativa studier. Bryman (2018) menar att fullständig objektivitet inte går att uppnå i en kvalitativ studie, då forskaren använder sig av vissa teoretiska utgångspunkter i sin forskning.

Kvalitativa studier strävar efter att fördjupa förståelsen av en viss händelse och inte generalisera den. Därför anses användandet av målstyrt urval tillämpligt för denna studie. Målstyrt urval möjliggör att de mest relevanta artiklarna i förhållande till studiens syfte kan komma med i ansatsen (Bryman, 2018). Nackdelen med målstyrt urval, förutom att data inte går att generalisera (Bryman, 2018), är dock att det finns risk för att forskarens intresse styr hela ansatsen. Därför har ett slumpmässigt urval använts tillsammans med målstyrt urval. Genom att endast studera texterna från nyhetsartiklar, och inte till exempel de visuella aspekterna, kan studien missa viktiga faktorer som påverkar framställningen av ensamkommande flyktingbarn i nyhetsartiklar.

4.8 Etiska överväganden

Bryman (2018) beskriver följande fyra forskningsetiska principer:

- Informationskravet: innebär att deltagarna ska få relevant information vad gäller studien och dess syfte, samt att deras deltagande är frivilligt och att de när som helst kan tacka nej till deltagande.
- Samtyckeskravet: innebär att deltagarna själva ska kunna bestämma om de vill delta eller ej. I de fall då deltagaren är en minderårig person måste godkännande från vårdnadshavare inhämtas.
- Konfidentialitetskravet: innebär att information och uppgifter som samlas in från deltagarna ska sparas på ett sätt så att ingen obehörig kan få tag i dem.
- Nyttjandekravet: innebär att den information som samlas in enbart ska användas i forskningssyfte.

Det material som används i denna studie är offentligt och redan publicerat. Ingen person kommer att kunna identifieras och behöver därmed inte kontaktas i samband med informationsinhämtning. Därför kommer ovannämnda krav inte att tillämpas. Nyttjandekrav tillämpas i denna studie, då syftet med studien endast är att öka kunskapen inom ämnet i fråga.

5. Resultat

I detta avsnitt presenteras studiens resultat av det empiriska materialet (nyhetsartiklar). Resultatet innefattar även en jämförelse mellan de två valda åren och de två valda tidningarna. Tabellen nedan presenterar resultaten i form av teman och subteman.

Tabell 1. Teman och subteman

Tema	Subtema
1. Belastning och utmaning	Brist på ansvarsfördelning mellan kommuner Antal ensamkommande barn som en utmaning Resursbrist
2. Sårbarhet och utsatthet	Psykisk ohälsa och narkotika- och alkoholproblematik Livet på gatan: prostitution och kriminalitet Diskriminering och rasism

5.1 Ensamkommande barn som belastning och utmaning

Under denna rubrik presenteras den del av materialet som handlar om ensamkommande barn som en belastning respektive utmaning för det mottagande landet.

5.1.1 Antalet ensamkommande barn

I de flesta rapporteringar nämns ensamkommande barn tillsammans med siffror, där de framställs som en grupp som belastar staten och myndigheter snarare än individer med olika behov. Citaten nedan är ett exempel på hur man diskuterar ensamkommande barn där fokus endast ligger på antalet dessa barn. ”Den senaste månaden har över 2 000 ensamkommande flyktingbarn kommit till staden” (Dagens Nyheter, 2015, 21 oktober). ”I år har 8 443 barn kommit till Malmö – vilket ställer krav på kommunen att hitta såväl boende som personal” (Aftonbladet, 2015, 3 november). I samband med siffrorna kring hur många ensamkommande flyktingbarn som har kommit till Sverige talas även om resurser och kostnaden för mottagandet av dessa barn. Alla uppgifter om antalet ensamkommande barn kan innebära att dessa barn framställs som ett problem som måste hanteras.

5.1.2 Brist på ansvarsfördelning mellan kommuner

Det största antalet ensamkommande barn som invandrat till Sverige kom hösten 2015. Nästan omedelbart kommer nödrop från bland annat Trelleborgs kommun som en av flera kommuner som pressats hårt av det stora antalet flyktingar.

Resultaten visar generellt att ensamkommande flyktingbarn i de valda nyhetstidningarna i stort sett framställs som resurskrävande, då de flesta nyhetsartiklarna handlar om trångboddhet, ansträngd ekonomi, tidsbrist och dålig ansvarsfördelning mellan kommuner i mottagandet av ensamkommande. Nyhetstidningarna synliggör den svåra situationen Sverige befinner sig i på grund av det stora antalet flyktingar och ensamma flyktingbarn. Socialchef Ann-Gret Sillén i Hulstfreds kommun beskriver varför kommunen inte kan ta emot ensamkommande barn: ”Det ena problemet är att vi inte har tillräckligt med boenden. Det andra är att vi inte hinner göra de utredningar och uppföljningar som vi borde göra för att säkerställa att barnet har det bra” (Aftonbladet, 2015, 8 december).

Bland de kommuner som vägrar att ta emot ensamkommande barn finns hälften av de namngivna kommunerna i Götaland, där även ett flertal anlagda bränder på asylboenden ägt rum. I flera kommuner i Götaland har Sverigedemokraterna stort inflytande. Oviljan att ta emot anvisade barn visar att flera av dessa kommuner inte är beredda att ta sin del av ansvaret.

5.1.3 Resursbrist

Ensamkommande barns behov är också ett återkommande tema i nyhetsartiklar, där barnens behov av bland annat stöd, information, utbildning och boende belyses. Det framgår att det stora antalet ensamkommande barn ledde till att migrationsmottagningen inte fungerade som avsett. Ett genomgående mönster är bristen på resurser: boende och utbildad personal. Kommunens ekonomi påverkas, särskilt då privata boendeföretag måste anlitas. De privata företagen fakturerar mer än 1 900 kronor per dag. Denna summa betalas av Migrationsverket, men resten måste kommunen stå för (Aftonbladet, 2015, 10 oktober). För socialtjänstens personal innebär mängden av ärenden en stor utmaning. Man märker tydligt frustrationen över att man inte har tid och utbildad personal för att ge barnen ett gott mottagande trots att man gör avsevärda ansträngningar för att leva upp till sina ambitioner. Inte heller kan man följa lagen enligt vilken socialsekreteraren ska ha besökt barnet två, tre gånger per halvår och dessutom ska barnets vårdbehov omprövas varje halvår.

Följande citat är ett exempel från en artikel som visar att man inte ens i samband med

placeringen alltid hade tid att träffa barnet: ”Slutligen kan socialsekreteraren - och utan att ha träffat barnet - bestämma sig för och efter några timmars ringande och faxande är affären i hamn. Barnet sätts på ett tåg eller flygplan” (Aftonbladet, 2015, 10 oktober). Bristande kompetens befaras eftersom vissa familjehem inte har godkänts av någon myndighet. Ett privat företag som förmedlar så kallade konsulentstödda familjehem kan startas av vem som helst eftersom inga tillstånd behövs.

Även bristen på kompetent personal framhålls som ett problem, då socialtjänstens personal inte kan arbeta på det sätt som krävs för att uppfylla kraven på ett gott mottagande: ”. . . de som jobbar med utredning innan de kommer till boendet. Då är kravet att man är socionom och det är mer problematiskt att rekrytera” (Aftonbladet, 2015, 3 november).

I första hand sökte man utbildade socionomer men bristen på sådana gjorde att man tvingades sänka kraven. I Malmö har man till exempel rekryterat många arbetslösa ungdomar, studenter och pensionärer. Kvaliteten på mottagandet påverkas av detta. ”Den lägsta kravnivån är att man har gått gymnasiet, men vi vill få in fler som är högskoleutbildade” (Aftonbladet, 2015, 3 november).

5.2 Ensamkommande barn som sårbara och utsatta

Temat *ensamkommande barn som sårbara och utsatta* innefattar olika typer av risker och svårigheter som ensamkommande barn utsätts för i det mottagande landet.

Ett återkommande mönster i svenska nyhetsartiklar är att synliggöra de risker ensamkommande flyktingbarn utsätts för i Sverige. Svenska nyhetstidningar belyser barns utsatthet och sårbarhet, då de redan är offer som har varit på flykt och tagit sig hit på olika vägar. Vid ankomsten till Sverige blir de utsatta för osäkra utredningar som på grund av tids- och personalbrist inter sker på individnivå. I slutänden kan det leda till avslag på ansökan om uppehållstillstånd och utvisning till hemlandet.

5.2.1 Psykisk ohälsa, missbruk och misstro mot personalen

Missförhållanden i HVB- eller familjehem gör att barnen kan utsättas för bland annat sexuella övergrepp av personal, vilket enligt nedan nämnda nyhetsartikel kan leda till andra problem exempelvis psykisk ohälsa, narkotika och misstro mot personalen.

En socialarbetare på en mindre ort i Norrland inledde en sexuell relation med en ensamkommande flykting efter att de träffades på ett HVB-hem. Då mådde den unge ensamkommande personen så dåligt att han skurit sig, börjat röka cannabis och börjat dricka stora mängder alkohol. (By, 2017, 11 oktober, Dagens Nyheter)

Aftonbladet (2017, 15 december) skriver att ensamkommande barn som kom till Sverige före 2015 har vårdats för substansmissbruk i högre grad än andra ungdomar. Eftersom ett större antal kom senare finns risk för att fler kommer att behöva vård och stöd och att den negativa utvecklingen och sociala problematiken kommer att fortsätta. Aftonbladet skriver vidare om att riskfaktorer så som psykisk ohälsa och dåligt fungerande skolgång kan leda till självmedicinering med narkotika och alkohol. ”Det är signaler som vi ska ta på allvar”, säger Åsa Domeij, utredare vid Folkhälsomyndigheten (2017, 15 december, Aftonbladet). Samtidigt framhålls att majoriteten av dessa ungdomar klarar sig genom stöd via skolan, bra boende och så vidare.

5.2.2 Livet på gatan: prostitution och kriminalitet

I en av nyhetsartiklarna skriver man om att ensamkommande barn som fått avslag på sin asylansökan tvingas leva gömda under omständigheter som innebär risk att bli hotad, utnyttjad i svartarbete eller hamna i kriminalitet i väntan på nya lagar som ger dem möjligheten att stanna. En av de ensamkommande unga är Ahmad som är 18 år och har fått beslut om utvisning till hemlandet. Han berättar följande: ”Jag är rädd att bli kriminell.” ”Jag måste leva, spelar ingen roll på vilket sätt” (Håkansson, 2017, 30 december, Aftonbladet). Anna-Karin Hildingson Boqvist som är barnombudsman berättar att ytterligare bakomliggande orsaker till att ensamkommande barn avviker från sina boenden är separation från syskon som man vill leta efter, långa asylprocesser och/eller informationsbrist (Rapp, 2017, 31 december, Aftonbladet). Nyhetsartikeln beskriver vidare att dessa barn kan hamna på gatan och i prostitution för att kunna försörja sig: ”Både flickor och pojkar beskriver hur de sålt sina kroppar för att få pengar till husrum och mat. Många berättar hur de utnyttjas av kriminella krafter”, säger Anna Karin Hildingson Boqvist (Rapp, 2017, 31 december, Aftonbladet). Hon menar också att de barn som återvänder har ett ökat behov av hjälp och stöd. I rapporten beskriver ensamkommande barn som har återfunnits att livet på gatan har inneburit kontakt med psykiskt och fysiskt våld. En flicka berättade att hon hade levt med en människohandlare.

5.2.3 Diskriminering och rasism

Nyhetsartiklarna handlar till stor del om bränderna på HVB-hem som bygger på rasism och hot gentemot flyktingar. Aftonbladet (2015, 29 december) hänvisar till 32 nedbrända asylboenden under 2015. De flesta bränderna är anlagda och därför har bevakningen av HVB-hem ökat och register över dessa boenden har stängts. Enligt Aftonbladet (2015, 6 december) finns misstanke om att aktiva inom Sverigedemokraterna (SD) kan ha bidragit, efter att de publicerat adresser till planerade flyktingboenden (Aftonbladet, 6 december). Många politiker är kritiska till SD:s agerande kring publiceringen, och betonar hotbilden gentemot ensamkommande flyktingar. Habos kommunalråd David Svensson (S) säger följande i Aftonbladet: ”Jag tycker att det är ytterst olämpligt med tanke på hotbilden som finns mot den typen av verksamheter” (Aftonbladet, 2015, 6 december). Han berättar vidare att spridning av adresserna har skett under samma vecka som kommunen planerat att öppna boenden för ensamkommande barn.

Vi var väldigt tydliga med det. Det är inte så att vi har hemlighållit något men vi har sagt att vi inte vill att det ska skrivas på sociala medier. Just på grund av hotbilden med bränder som varit runt om i landet. (van der Stad, 6 december, Aftonbladet)

Bakomliggande faktorer till hotet kan enligt Dagens Nyheter (2015, 14 december) vara bland annat oro och rädsla för ökad kriminalitet i områden där det finns asylboenden. Dagens Nyheter skriver i sin artikel att många oroar sig över att flyktingar bosätter sig i närheten eftersom de anser att detta kan medföra negativa konsekvenser i området. En av grannarna till det brända boendet uttrycker sig så här: ”Det var upprört, kan jag säga. De flesta var oroliga för sina barn, att de inte skulle våga låta dem gå ensamma till skolan längre. Många menade att krigsskadade flyktingar ökar risken för överfall och allt möjligt annat” (Dagens Nyheter, 2015, 14 december). Så här säger annan granne:

Ja, många har varit väldigt uppbragda. Man är rädd för allt från ökat brottslighet till att priserna på husen ska sjunka. Och så är man arg på kommunen att informationen kom så sent. Men jag förstår att kommunen ville ligga lågt, att sprida uppgiften ökar ju risken för att det skulle hända något. (Dagens Nyheter, 2015, 14 december)

Barnombudsmannen Anna-Karin Hildingson Boqvist berättar även i Aftonbladet att många ensamkommande barn avviker från statliga hem, HVB-hem och familjehem på grund av att de upplevt våld, kränkningar och blivit diskriminerade. Det har enligt henne även

förekommit att barn kallats ”*jävla utlännningar*” i familjehemmet. Samma rapportering visar att ensamkommande barn behandlas på ett annorlunda sätt än andra barn. Ensamkommande barn som försvinner blir inte eftersökta på samma sätt som andra barn. Barnombudsmannen berättar följande: ”Att man inte letar efter ensamkommande barn som försvunnit på samma sätt som man gör efter andra barn är ett problem” (Rapp, 2017, 31 december, Aftonbladet).

Nyhetsartiklarna gestaltar ensamkommande barn som offer genom att beskriva hur de ”faller mellan stolarna”, utvisas och försvinner, samt genom att uppmärksamma andras hat eller empati för dessa barn. Många kända personer reagerar mot utvisningar och välgörenhetsorganisationer erbjuder dessa barn hjälp på deras modersmål (Aftonbladet, 2015, 25 november). Samtidigt rapporteras i Aftonbladet ett nytt mönster i form av attacker mot tiggare och ensamkommande barn.

5.4 Skillnader i framställning av ensamkommande barn i Aftonbladet och Dagens Nyheter

Under denna rubrik presenteras en jämförelse mellan de två valda nyhetstidningarna: Aftonbladet och Dagens Nyheter. Jämförelsen uppstod som ett resultat av databearbetningen av det empiriska materialet, eftersom skillnaderna och likheterna kunde konstateras under databearbetningen. Därför kan det vara intressant att ha med denna jämförelse i studien.

Sättet att gestalta ensamkommande barn skiljer sig inte mycket åt mellan Aftonbladet och Dagens Nyheter. Det finns gemensamma drag, men också skillnader, mellan tidningarnas beskrivningar av dessa barn. Ett exempel på detta är artikeln ”Upprörd stämning där flyktingboende brann” i Dagens Nyheter och artikeln ”Nytt misstänkt brandattentat i Skåne” i Aftonbladet, som även nämner flera tidigare anlagda bränder på flyktingboenden. Aftonbladet menar att allmänhetens inställning till flyktingar har börjat förändras och även Dagens Nyheter tar upp detta i sin artikel, där de skriver om de negativa inställningarna på orten. I Aftonbladets artikel ”SD publicerar adresser till flyktingboenden” (2015, 6 december) citeras migrationsministern Morgan Johansson, som använder ordet ”avskryvart” när han uttalar sig om bränderna. Morgan Malmborg (SD) menar att detta är lagligt och att medborgarna måste få veta vad politikerna ”ställer till med” (Dagens Nyheter, 2015, 4 december). Exempel på detta finns även i Dagens Nyheter artikel. Dagens Nyheter skriver ingenting om politikens åsikter, utan beskriver

allmänhetens oro som grundar sig på fördomar om flyktingar, till exempel att ensamkommande pojkar skulle vara kriminella. Anonyma brev som räknar upp våldsamma händelser vid flyktingboenden har lagts i brevlådorna i området (Dagens Nyheter, 2015, 4 december). Baserat på denna jämförelse kan man konstatera att Aftonbladet gestaltar ensamkommande barn som offer, då de inte välkomnas av allmänheten och deras boenden utsätts för anlagda bränder.

Sammanlagt handlar åtta av de 28 nyhetsartiklarna från Aftonbladet om ensamkommandes utsatthet och sårbarhet, där de utsätts för bland annat psykisk ohälsa, kriminalitet, alkohol- och narkotikamissbruk. Aftonbladet belyser i sina nyhetsartiklar det ohållbara systemet i mottagandet av ensamkommande barn, då systemet saknar resurser och många boenden har dålig kvalitet som gör att dessa barn rymmer därifrån och därmed hamnar på gatan, där de utsätts för våldtäkt, människohandel, kriminalitet och så vidare. Aftonbladet visar att ensamkommandes utsatthet mest beror på dåliga system som påverkar deras mående och livskvalitet. Aftonbladet gestaltar därför ensamkommande barn på ett mer empatiskt sätt än Dagens Nyheter. Dagens Nyheter behandlar däremot i några artiklar svårigheterna från systemets sida att ge barnen ett tillräckligt gott omhändertagande, vilket de behöver i sin utsatta situation. Nedanstående citat av Yvonne Kokkola, verksamhetschef för individ- och familjeomsorg på Huddinge kommun, är ett exempel på detta. I nyhetsartikeln berättar Kokkola om den osäkra kvaliteten på mottagandet av ensamkommande barn, då resurserna inte räcker till: ”Vi gör allt vi kan för att ordna goda boendeplatser för samtliga barn som anvisas till kommunen” (Dagens Nyheter, 2015, 25 november).

5.4.1 Sammanfattning

Man kan se att det finns skillnader mellan hur Aftonbladet respektive Dagens Nyheter framställer ensamkommande barn. Skillnaden ligger dock i vad som betonas, då Aftonbladet fokuserar mer på svårigheter och risker som ensamkommande barn utsätts för snarare än utmaningar som systemet måste hantera på grund av det stora antalet av ensamkommande flyktingbarn. Däremot har Dagens Nyheter mer fokus på de svårigheter som landet och mottagande myndigheter utsätts för.

Nyhetsartiklarna från både Aftonbladet och Dagens Nyheter verkar skriva om ensamkommande barn på olika sätt. En och samma nyhetstidning kan skriva från olika perspektiv. Aftonbladet skriver exempelvis om människors inställning vad gäller

ensamkommande flyktingbarn. Många vill inte ha dem i Sverige på grund av de fördomar som finns kring denna grupp, så som till exempel framställningen om att de ensamkommande bidrar till ökad kriminalitet. Tre nyhetsartiklar i det empiriska materialet från Aftonbladet handlar om bränderna på asylboende för dessa barn. I dessa artiklar framgår det tydligt att folk har fördomar om exempelvis att villapriserna sjunker i områden där många flyktingar bor. Raka motsatsen när det gäller inställningen till dessa barn beskrivs i två nyhetsartiklar som handlar om de som demonstrerat mot utvisningar av ensamkommande.

5.5 Framställningen av ensamkommande barn år 2015 respektive 2017

De flesta nyhetsartiklarna från 2015 handlar om det stora antalet ensamkommande barn och dess effekt på mottagande myndigheter och kommuner. Vissa nyhetsartiklar fokuserar på den stora oron för situationen. Man tar också upp den bristande ansvarsfördelningen mellan kommunerna för att hantera situationen. Vissa kommuner vägrar ta emot ensamkommande barn. I en artikel från Dagens Nyheter berättar statsminister Stefan Löfven efter ett besök på ett flyktingboende om den ohållbara situationen och uppmanar alla kommuner att ta ansvar: ”Den kan bara underlättas av att alla tar sitt ansvar” (Littorin, 2015, 21 oktober, Dagens Nyheter). I den svåra situation som uppstått passar vissa privata bolag på att göra egna vinster genom att starta olika boenden för ensamkommande barn och debitera kommunerna betydligt större summor än vad Migrationsverket står för.

Ensamkommande beskrivs som utsatta för faror i samband med bränderna på flyktingboenden. Ett exempel på myndigheternas vilja att skydda de ensamkommande barnen är att IVO har beslutat att stänga sitt register över HVB-hem så att det inte går att hitta adressen till boenden på deras webbplats, och Migrationsverket hemlighåller numera information om var nya flyktingboenden ska öppnas. Dessutom bevakar man boenden i hela Sverige med helikoptrar. Detta tyder på att myndigheterna befarar att främlingsfientligheten har ökat, åtminstone inom vissa grupperingar (Lindholm & Tronarp, 2015).

I nyhetsartiklar från 2017 gestaltas ensamkommande barn på ett motsägelsefullt sätt. Dels skrivs om hur allmänheten sympatiserar med dessa barn genom protester mot utvisningar av dessa barn och olika former av stöd, dels om attacker på boenden för dessa barn och politikernas krav på ett begränsat mottagande av ensamkommande barn, genom

att bland annat stänga gränser och kräva ID-kontroller. I några artiklar talas det om ”volym” av ensamkommande barn och om en mer åtstramad migrationspolitik: ”Vi kan inte skapa en gräddfil åt en grupp unga män”, säger Elisabeth Svantesson (M) i Dagens Nyheter (2017, 21 december). ”Nej ska vara nej”, säger Löfven enligt en artikel i Aftonbladet (2017, 4 december).

Fyra av nyhetsartiklarna från 2017 handlar om att ensamkommande barn kan utsättas för större riskfaktorer än barn som kommit till Sverige tillsammans med sina föräldrar. Resterande nyhetsartiklar från samma år handlar om den hårda migrationspolitiken och mottagandet av ensamkommande flyktingbarn.

5.5.1 Sammanfattning

Tidningsartiklarna avspeglar motsättningar i det svenska samhället. Där tidigare enbart SD talade om inskränkningar i flyktingmottagandet har även politiker från andra partier senare tagit upp frågan. Direkta uttryck för främlingsfientlighet framkommer i bränderna och fördomsfulla uttalanden, men från myndigheternas sida finns en vilja att skydda barn genom att öka säkerheten när det gäller deras boenden. Från representanter från de sociala myndigheterna kommer tydliga uttryck för frustration, men detta beror inte på motvilja mot flyktingar utan på att man inte lyckas åstadkomma ett tillräckligt bra mottagande.

2015 framställs ensamkommande barn som en belastning på samhällsresurser, då det talas om effekten på myndigheterna på grund av det ökade antalet flyktingar och ensamkommande barn och den dåliga ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Redan vid den här tiden diskuteras förslag på ett mer restriktivt mottagande och migrationssystem, exempelvis i form av tillfälliga uppehållstillstånd. År 2017 blev effekten av detta att man beslutade att begränsa mottagandet genom bland annat att stänga gränserna, utfärda tillfälliga uppehållstillstånd och erbjuda möjlighet till permanent uppehållstillstånd endast för dem som vill fortsätta sina studier och förhoppningsvis kan försörja sig själva.

6. Diskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat och analys med utgångspunkt i tidigare forskning och valda teorier. Syftet med denna studie har varit att undersöka hur ensamkommande flyktingbarn framställs i svenska nyhetstidningar under 2015 respektive 2017, detta genom att besvara följande frågeställningar:

- Hur gestaltas ensamkommande barn i svenska nyhetstidningar?
- I vilka sammanhang förekommer ensamkommande barn i svenska nyhetsartiklar?
- Hur skiljer sig framställningen av ensamkommande barn åt i svenska nyhetsartiklar under 2015 jämfört med 2017?

Resultaten av denna studie visar att ensamkommande flyktingbarn framställs på olika sätt beroende på i vilka sammanhang och vid vilka tidpunkter ensamkommande barn förekommer. Resultaten visar på tre återkommande teman i framställningen av ensamkommande barn: sårbarhet, belastning samt utmaning, under perioderna oktober–december 2015 och oktober–december 2017.

I denna studie framkommer vissa skillnader i framställningen av ensamkommande flyktingbarn mellan år 2015 och 2017. En skillnad är att ensamkommande barn år 2015 gestaltas mer som en utmaning som måste hanteras av mottagande myndigheter, som bland annat måste ordna boenden och rekrytera personal. Detta kan bero på att antalet ensamkommande barn som kom till Sverige var större under 2015 än under 2017. Nyhetsartiklarna från 2017 lägger mer fokus på ensamkommande barn och på deras situation, vilket kan ha med det minskade antalet ensamkommande att göra. År 2017 belyses även politikernas och allmänhetens inställning till migrationspolitiken, då politikerna vill ha ett mer restriktivt mottagande medan allmänheten är mer engagerade i att stödja ensamkommande barn genom demonstrationer och enskilda kontakter. Strömbäck (2004) skriver att det finns ett samband mellan tid och ett förändrat medieinnehåll som beror på förändringar i det omgivande samhället. Enligt författaren bidrar även media själva till samhällsförändringar.

Strömbäck (2004) menar att nyheter inte återspeglar en bild av verkligheten utan utgör en konstruktion av den. Han menar att media återspeglar sina egna värderingar genom att beskriva verkligheten på sitt eget sätt. Genom att nyheterna väljer att uppmärksamma vissa händelser mer än andra kan nyheterna inverka på människors tankar kring ett fenomen

eller en grupp (Strömbäck, 2004). Vidare betonar Strömbäck (2004) politikens roll i och inflytande över medias innehåll, vilket bland annat handlar om makt i samhället. Eftersom kunskap bygger på information som ofta sprids i media påverkar media enskilda individers och politikens åsikter, vilket så småningom även påverkar deras beslut. I linje med Strömbäcks (2004) beskrivning visar resultaten av denna studie att framställningen av ensamkommande barn i Aftonbladet skiljer sig åt från den i Dagens Nyheter, då Aftonbladet gestaltar ensamkommande barn som offer genom att beskriva deras utsatthet till skillnad från Dagens Nyheter som väljer att rapportera utifrån myndigheternas perspektiv. Detta kan enligt Strömbäck (2004) påverka allmänhetens åsikter kring fenomenet genom att uppmärksamma en viss del av verkligheten och inte hela.

Studiens resultat visar på att svensk nyhetsrapportering i hög grad framställer ensamkommande barn som ett problem för de mottagande myndigheterna. Där talas det om en kris, ström och det stora antalet ensamkommande barn och effekterna av detta. Liknande resultat har framkommit hos Strömbäck, Andersson och Nedlund (2017) som i sin studie hänvisar till forskning som visar att svenska nyhetsmedier väljer att beskriva flyktingar i termer av ett problem och att mottagandet av flyktingar utgör ett problem för myndigheterna. Cengiz och Karlsson (2021) drar också en slutsats som visar att flyktingar generellt framställs på ett negativt sätt i danska medier, där de beskrivs som ett hot mot landets ekonomi, kultur och säkerhet. I denna studie (Framställning av ensamkommande barn) nämns även att det finns fördomsfulla föreställningar att ensamkommande barn ska bilda till en ökad brottslighet och prissänkning på hus i områden där dessa flyktingbarn bor. När ensamkommande barn framställs som ett problem för samhället reproduceras föreställningar/fördomar i form av tillskrivande av negativa beteenden, vilket i sin tur kan leda till stigmatisering av de ensamkommande.

Genom att betona ökade kostnader och andra svårigheter kan media förstärka främlingsfientlighet och fördomar, men genom att skildra flyktingars utsatta situation kan media även förstärka känslan av empati och förståelse (Strömbäck, 2004). Genom att uppmärksamma den svåra situationen som det mottagande systemet befinner sig i på grund av antalet ensamkommande flyktingbarn, bidrar nyhetsartiklar till att förstärka skillnaden mellan "vi" och "de andra", där "vi" är bättre än "de andra". Denna uppdelning sker enligt Mattsson (2021) genom att göra jämförelser mellan samhällsgrupper, där en grupp framställs som bättre än den andra. Vi som subjekt skapas i interaktion med andra och vi drar en gräns mellan oss och de andra. Vi jämför skillnader och olikheter som ofta tar sig uttryck i dikotomierna:

vit-svart, man-kvinna. Med positioner överordnad-underordnad inkluderas maktaspekten i konstruktionen av dikotomierna och därmed "vi och "de" (Mattsson, 2021).

Även när ensamkommande flyktingbarn framställs som sårbara med extra behov och i utsatthet distanseras dessa barn från majoritetsbarnen. Det visar sig även att nyhetsartiklarna framställer ensamkommande som en avvikande grupp som är annorlunda än andra barn genom att belysa att denna grupp har större risk för kriminalitet, användning av alkohol och droger än barn som är tillsammans med sina föräldrar.

En sådan framställning kan i enlighet med en tolkning av Goffmans teori (2011) leda till separation mellan ensamkommande och majoritetsgruppen, där ensamkommande avviker från vad som betraktas vara " normalt" i det svenska samhället. Detta medför att ensamkommande hamnar utanför samhällets gemenskap, vilket i denna tolkning gör att allmänheten på grund av dessa egenskaper betraktar dessa individer som mindre värda. I nyhetsartiklarna används vissa begrepp så som kris, våg, ström vid rapporteringen om ensamkommande barn, som då framträder som en massa av främlingar som kan utgöra en hotbild för kulturen och värderingarna i Sverige. Eftersom de flesta ensamkommande barn därtill kommer från länder utanför Europa och har ett annorlunda utseende och namn kan de antas vara kulturellt och religiöst annorlunda. Detta utgör enligt Goffman (2011) det så kallade *tribala stigma*, som beror på att man har en viss hudfärg, kultur eller religion. Dessa skillnader gör att ensamkommande barn betraktas som "onormala" och avvikande från normen av de som är en del av normen, det vill säga de "normala" beskriver dem som "onormala". Man bortser då från individens alla andra egenskaper som icke avvikare (Goffman, 2011). Den västerländska synen har präglats av kolonialismens syn på de koloniserade folken. Man såg på dessa folk som mindre utvecklade och irrationella (Mattsson, 2021). Risken finns att man tror att de barn som kommer från en andra länder som kodas som kulturellt annorlunda inte har förutsättningar att anpassa sig och få en normal tillvaro i Sverige.

6.1 Studiens styrkor och svagheter

De valda teorierna i denna studie ger möjlighet att förstå påverkan ur olika perspektiv. Eftersom undersökningen av framställningen av ensamkommande barn i denna studie omfattar två korta tidsperioder (oktober–november år 2015 och oktober–november 2017) kan studien ha missat viktiga händelser som kan ha skett under tiden mellan dessa perioder. Andra typer av artiklar, till exempel debattartiklar eller ledarartiklar, kunde ha gett studien en mer nyanserad bild av framställningen av ensamkommande barn, då personers åsikter

framkommer ännu tydligare i sådana texter än vad de gör i nyhetsartiklar som är mer neutralt skrivna.

7. Slutsatser

De studerade svenska nyhetsmedier framställer ensamkommande flyktingbarn som en utsatt grupp och en belastning och utmaning för det mottagande systemet. Ensamkommande barn är i behov av stöd och hjälp i form av bland annat boende och personal. Detta leder, enligt nyhetsartiklarna, till en rad negativa konsekvenser för de mottagande kommunerna. Utmaningarna rör dels kommunernas delade ansvar för mottagandet då vissa kommuner vägrar att ta emot ensamkommande barn. Dels diskuteras kommunens resursbrister och kostnad för mottagandet. Ensamkommande barn framställs som en särskilt resurskrävande grupp, de utomstående "andra" snarare än som enskilda individer som förtjänar stöd, då kostnaderna, siffrorna och antalet tar stor plats i framställningen av dessa barn. Samtidigt nämns främlingsfientlighet gentemot ensamkommande flyktingbarn i nyhetsrapporteringen men denna relateras till bränder av asylboenden som menas grunda sig i allmänhetens fördomsfulla föreställningar om denna grupp.

Framställningarna av ensamkommande barn som diskuteras ovan kan i sin tur ha inflytande över arbetet med dessa barn, då socialsekreterares attityder gentemot dessa barn kan påverkas. Att denna grupp betraktas som en homogen, utsatt grupp eller en resurskrävande grupp riskerar att leda till bristande saklighet i bedömningen av och beslutsfattandet i enskilda ärenden. Studien är viktig eftersom den syn på ensamkommande som förs fram i media påverkar många samhällsaktörer, politiker, myndigheter och allmänheten, men framförallt individerna själva, som i högsta grad påverkas av vad media förmedlar. Därför är det nödvändigt att förhålla sig kritisk till media och medias innehåll.

7.1 Framtida forskning

Denna studie ger möjlighet till en fördjupad framtida forskning, då det finns många intressanta frågor att undersöka, som till exempel förhållandet mellan ensamkommandes egna berättelser kontra andras skildringar i nyhetsartiklar. Möjligtvis kan man även studera skillnaden i framställningen av ensamkommande barn jämfört med framställningen av svenska barn och, förhoppningsvis, även de bakomliggande orsakerna till dessa eventuella skillnader. Med tanke på dagens situation kan man även studera skillnaden i framställning mellan europeiska flyktingströmmar och flyktingströmmen 2015.

8. Referenser

- Akgul Gök, F. & Gökçearsan Çifci, E. (2017). Position of the Syrian refugee children in printed media. *Border Crossing*. London : 7(2), 231–248;
<https://doi.org/10.33182/bc.v7i2.463>
- Backlund, Å., Eriksson, R., Greiff, K., & Åkerlund, M.-E. (2014). *Socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och ungdomar -erfarenheter från Stockholms län* (Forskningsrapport 2014:3). FoU Nordväst i Stockholms län, FoU Nordost FoU-Södertörn. Hämtat den 10 mars 2022 från
https://www.fou-nordvast.se/wp-content/uploads/2016/12/Socialtj%C3%A4nstens-arbete-med-ensamkommande-barn-och-ungdomar_2014.pdf
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (B. Nilsson, Övers; 3 ppl.). Stockholm: Liber.
- Boréus, K. & Kohl, S. (2018). Innehållsanalys. I K. Boréus & G. Bergström (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (4:e upplagan., s. 49-89). Lund: Studentlitteratur.
- By, U. (2017,11 oktober). Socialsekreterare hade sex med ensamkommande – Lex Maria anmäls. *Dagens Nyheter*. Hämtad 17 februari 2022 från
<https://www.dn.se/nyheter/sverige/socialsekreterare-hade-sex-med-ensamkommande-lex-maria-anmals/>
- By, U. (2017,11 oktober). Socialsekreterare hade sex med ensamkommande – Lex Maria anmäls. *Dagens Nyheter*. Hämtad 17 februari 2022 från
<https://www.dn.se/nyheter/sverige/socialsekreterare-hade-sex-med-ensamkommande-lex-maria-anmals/>
- Cengiz, P & Karlsson, L. (2021). Portrayal of Immigrants in Danish Media—A Qualitative Content Analysis. *Societies*, 11(2), 45; <https://doi.org/10.3390/soc11020045>
- Debatt: Stoppa osäkra åldersbedömningar. (2019, 27 juni). *Dagens ETC*. Hämtad 9 februari 2022 från <https://www.etc.se/debatt/stoppa-osakra-aldersbedomningar>

- Dragojevic, M., Sink, A. & Mastro, D. (2016). Evidence of Linguistic Intergroup Bias in U.S. Print News Coverage of Immigration. *Journal Of Language And Social Psychology*, 36(4), 462-472. <https://doi.org/10.1177/0261927X16666884>
- Elvasjuttiosju *Vårdguiden* (2021). Undersökning med magnetkamera. Hämtad 31 januari 2022 från <https://www.1177.se/behandling--hjalpmedel/undersokningar-och-provtagning/bildundersokningar-och-rontgen/magnetkameraundersokning/>
- Förslaget: Fler ensamkommande ska få uppehållstillstånd. (2017, 27 november). *Dagens Nyheter*. Hämtad 22 februari 2022 från <https://www.dn.se/nyheter/sverige/regeringen-nara-enighet-om-ensamkommande-flyktingbarn/>
- Ghersetti, M. & Odén, T. (2018). *Flyktingkrisen 2015: Mediernas bevakning och allmänhetens åsikter*. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Hämtad 2 februari 2022 från <https://rib.msb.se/filer/pdf/29249.pdf>
- Gómez-Quintero, J.-D. Aguerri, C., J. & Gimeno-Monterde, C. (2021). Media representation of minors who migrate on their own: The MENA in the Spanish press. *Media Education Research Journal*, 29(66), 95-105; <https://doi.org/10.3916/C66-2021-08>
- Goffman, E. (2011). *Stigma: den stämplades roll och identitet*. Lund: Studentlitteratur AB
- Gunneng, V. (2006). *Kvalitativ metod – vetenskap eller inte?* [Kandidat-uppsats, Linköpings universitet]. DIVA. Hämtad 15 februari 2022 från <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:23120/FULLTEXT01.pdf>
- Hjälplinje för ensamma flyktingbarn. (2015, 25 november). *Aftonbladet*. Hämtad 19 februari 2022 från <https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/WLaz9r/hjalplinje-for-ensamma-flyktingbarn>
- Hoewe, J. (2018). Coverage of a Crisis: The Effects of International News Portrayals of Refugees and Misuse of the Term “Immigrant”. *American Behavioral Scientist*, 62(4), 478-492. <https://doi.org/10.1177/0002764218759579>

Holmqvist & Nygren. (2015, 21 oktober). Löfven: ”Vi är på gränsen i mottagandet”.

Aftonbladet. Hämtad 17 februari 2022 från

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/1kxG1W/lofven-vi-ar-pa-gransen-i-mottagandet>

Holmqvist, A. (2017, 4 december). Löfven: Inte säkert att man får stanna ändå.

Aftonbladet. Hämtad 17 februari 2022 från

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=5692&d=00000120171204270507205&s=1&sa=2000827&x=e814135a65ad9b72a5d3bd06fdf04eb0&tz=Europe/Stockholm&t=1644927943>

Håkansson, A. (2017, 30 december). Ahmad, 18, kan tvingas gömma sig i väntan på ny lag. *Aftonbladet*. Hämtad 15 februari 2022 från

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=5692&d=00000120171230271579311&s=1&sa=2000827&x=fa4d2d5548e8df27711f6d6da9fbb4f9&tz=Europe/Stockholm&t=1644926523>

Höjer, H. (2018). Så påverkade bilden av Alan Kurdi oss. *Forskning & framsteg*. Hämtad 5 februari 2022 från

<https://fof.se/artikel/sa-paverkade-bilden-av-alan-kurdi-oss>

Internetstiftelsen (2021). Svenskarna och internet. Hämtad 22 februari 2022 från

<https://svenskarnaochinternet.se/app/uploads/2021/09/internetstiftelsen-svenskarna-och-internet-2021.pdf>

Jones, E. (2015, 25 november). Huddinge kommun larmar om en ohållbar situation.

Dagens Nyheter. Hämtad 17 februari 2022 från

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/huddinge-kommun-larmar-om-en-ohallbar-situation/>

Kommuner vill stoppa ensamkommande. (2015, 8 december). *Aftonbladet*. Hämtad 19 februari 2022 från

<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/bKjldk/kommuner-vill-stoppa-ensamkommande>

Littorin, J. (2015, 21 oktober). Löfven: Vi är på gränsen. *Dagens Nyheter*. Hämtad 18 februari 2022 från

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/lofven-vi-ar-pa-gransen/>

- Lindbom, V & Tronar, G. (2015, 29 oktober). Flyktingboende utsatt för brandattack. *Aftonbladet*. Hämtad 17 februari 2022 från <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/5Vo4qX/flyktingboende-utsatt-for-brandattack>
- Lindholm, A. (2017, 15 oktober). Migrationsverket klarar inte löftet om ensamkommande barn. *Dagens Nyheter*. Hämtad 18 februari 2022 från <https://www.dn.se/nyheter/sverige/migrationsverket-klarar-inte-loftet-om-ensamkommande-barn/>
- Lindström, E. (2017, 16 november).Tunga kravet på Löfven: Stoppa utvisningarna. *Aftonbladet*. Hämtad 19 februari 2022 från <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=5692&d=00000120171116269683006&s=1&sa=2000827&x=32d848326de8fc20db4d62337b5ab6a9&tz=Europe/Stockholm&t=1644927405>
- Lundman, B. & Hällgren Graneheim, U. (2017). Kvalitativa innehållsanalys. I B. Höglund-Nielsen & M. Granskär (red.), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. (3 uppl. s. 219-233). Lund: Studentlitteratur.
- Mattsson, T. (2021). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. (Tredje upplagan). Malmö: Gleerups.
- Migrationsinfo. (28 januari 2021). *Asylsökande i Sverige*. Hämtad 10 februari 2022 från <https://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande-i-sverige/>
- Nytt misstänkt brandattentat i Skåne. (2015, 22 oktober). *Aftonbladet*. Hämtad 18 februari 2022 från <https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inries/a/6nVAj8/nytt-misstankt-brandattentat-i-skane>
- Nämndeman anmäld för våldtäkt av minderårig. (2017, 5 december). *Dagens Nyheter*. Hämtad 20 februari 2022 från <https://www.dn.se/arkiv/nyheter/namndeman-anmald-for-valdtakt-av-minderarig/>

- Opitz, C. (2020, 27 april). Dagens Nyheter slår rekord i antal prenumeranter. *Dagens Nyheter*. Hämtad 19 februari 2022 från <https://www.dn.se/kultur-noje/dagens-nyheter-slar-rekord-i-antal-prenumeranter/>
- Pettersson, K. (2015, 12 november). Snart dags för mittenregering. *Aftonbladet*. Hämtad 17 februari 2022 från <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/VRavj3/snart-dags-for-mittenregering>
- Privata bolag tjänar multum på flyktingbarn - familjer får. (2015, 14 oktober). *Dagens Nyheter*. Hämtad 17 februari 2022 från <https://www.dn.se/ekonomi/privata-bolag-tjanar-multum-pa-flyktingbarn-familjer-far-bara-en-brakdel/>
- Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm Hämtad 9 februari 2022 från <https://data.riksdagen.se/fil/B6C9AE6D-65E3-4F7D-BAC8-8D3DC84B684F>
- Rapp, J. (2017, 31 december). Över 1 600 ensamkommande barn försvunna i Sverige. *Aftonbladet*. Hämtad 20 februari 2022 från <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=5692&d=00000120171231271604196&s=1&sa=2000827&x=7fc4ec0cb7a8df69e0d1ab151762a794&tz=Europe/Stockholm&t=1644926487>
- Samuelsson, L. (2021, 2 september). Svindlande 4 miljoner läsare varje dag – tack för att du vill vara med. *Aftonbladet*. Hämtad 17 februari 2022 från <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/0G9qXM/svindlande-4-miljoner-lasare-varje-dag--tack-for-att-du-vill-vara-med>
- Sextonåring häktad för knivattacken. (2017, 15 december). *Aftonbladet*. Hämtad 18 februari 2022 från <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=5692&d=00000120171215271056797&s=1&sa=2000827&x=a4dfad02d5788fdd7ea47d4fd98472eb&tz=Europe/Stockholm&t=1644926807>

- Statistiska Centralbyrån. (2016). *Det stora antalet asylsökande under 2015 ökade inte flyktinginvandringen nämnvärt*. Hämtad 28 februari 2022 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/asylsokande-grund-for-bosattning-utlandsk-bakgrund-medborgarskapsbyten-adoptioner-hushallsstatistik-och-medellivslangder-2015/>
- Skolverket. (20 september 2014). *Nyhetsartikel*. Hämtad 25 februari 2022 från https://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.234599!/2nyhetsartikel.pdf
- Strömbäck, J. (2004). *Den medialiserade demokratin. Om journalistikens ideal, verklighet och makt*. Stockholm: SNS Förlag. Hämtad 8 februari 2022 från <https://jesperstromback.files.wordpress.com/2009/12/denmedialiserade.pdf>
- Strömbäck, J. (2009), *Makt, medier och samhälle. En introduktion till politisk kommunikation*. Stockholm: SNS Förlag.
- Strömbäck, J, Andersson, F. & Nedlund, E. (2017). *Invandring i medierna – Hur rapporterade svenska tidningar åren 2010-2015?*. (2017:6). Hämtad 11 februari 2022 från file:///home/chronos/u-8dc971126e0806b9b54916d12faac6a558bba800/MyFiles/Downloads/delmi-rapport-2017_6.pdf
- Stor ökning i Gävleborg av ensamkommande flyktingbarn. (2015, 23 mars). *Dagens Nyheter*. Hämtad 17 februari 2022 från <https://www.dn.se/nyheter/sverige/stor-okning-i-gavleborg-av-ensamkommande-flyktingbarn/>
- Studie: Ensamkommandes utsatthet kan leda till drogproblem. (2017, 15 december). *Dagens Nyheter*. Hämtad 19 februari 2022 från <https://www.dn.se/nyheter/sverige/studie-ensamkommandes-utsatthet-kan-leda-till-drogproblem/>
- Socialstyrelsen. (2018). *Magnetkamera användbar metod vid åldersbedömning* (Artikelnummer 2018-5-21). Hämtad 2 februari 2022 från

<https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/magnetkamera-anvan-dbar-metod-vid-aldersbedomning/>

Socialstyrelsen. (2020). *Ensamkommande barn och unga* (Artikelnummer 2020-2-6588).

Hämtad 10 februari 2022 från

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handboc-ker/2020-2-6588.pdf>

SOU 2005:41. *Bortom Vi och Dom: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm: Hämtad 15 2022 från

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2005/06/so-u-200541/>

SOU 2006:21. *Mediernas Vi och Dom Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm: Hämtad 8 februari 2022 från

<https://www.regeringen.se/contentassets/976435886ee54a6ebda2f149522e9395/mediern-as-vi-och-dom---mediernas-betydelse-for-den-strukturella-diskrimineringen>

Svahn, C. (2017, 21 december). M: Bra att S erkänner volymproblemen. *Dagens Nyheter*.

Hämtad 17 februari 2022 från

<https://www.dn.se/nyheter/politik/m-bra-att-s-erkanner-volymproblemen/>

Thomsson, C. (2015, 25 november). Fridolin säger egna flyktingförslaget. *Dagens Nyheter*.

Hämtad 19 februari 2022 från

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/fridolin-sagar-egna-flyktingforslaget/>

Trelleborg: "Vi klarar helgen". (2015, 09 oktober). *Aftonbladet*. Hämtad 19 februari 2022 från

<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/p6V56j/trelleborg-vi-klarar-h-elgen>

Tung kritik mot åldersbedömningar. (2017, 13 november). *Dagens Nyheter*. Hämtad 20 februari 2022 från

<https://www.dn.se/arkiv/nyheter/tung-kritik-mot-aldersbedomningar/>

van der Stad, S. (2015, 6 december). SD publicerar adresser till flyktingboenden.

Aftonbladet. Hämtad 24 februari 2022 från

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/yvVAOg/sd-publicerar-adresser-till-flyktingboenden>

Weigi, K. (2015, 10 oktober). Utsatta barn ska inte vara handelsvara. *Aftonbladet*. Hämtad 19 februari 2022 från

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/A2Jgrq/utsatta-barn-ska-inte-vara-handelsvara>

Wernesjö, U. (2020). Across the threshold: negotiations of deservingness among unaccompanied young refugees in Sweden. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(2), 389-404; <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1584701>

Ålderskontroll: 17 procent äldre än de sagt. (2017, 3 december). *Aftonbladet*. Hämtad 20 februari 2022 från

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=5692&d=00000120171203270470452&s=1&sa=2000827&x=cd9845b2f0d1f656552b65af57d54192&tz=Europe/Stockholm&t=1644926863>

Åström, L. (2017, 16 november). Kändisarna i upprop för ensamkommande ungdomar.

Aftonbladet. Hämtad 18 februari 2022 från

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=5692&d=00000120171116269703511&s=1&sa=2000827&x=254af2780168d31194ece2b40a093545&tz=Europe/Stockholm&t=1644927029>